

סדר הלימוד ליום א טבת [יום 90 בשנה]

אמר רבי יצחק, לא הצטרכה תורה לכתב אלא מהחדש הזה לכם ראש חדשים. מה הטעם? משום שזה היה תחלת הלבנה, ועל זה התורה הצטרכה לכתב מכאן, שהרי בקדוש ברוך הוא נקשר הדבר.

ולא קשה שלא כתוב זאת, החדש הזאת, שהרי זה וזאת מתקשרים כאחד. ובמקום שיש זכר ונקבה כאחד, אין השבח אלא לזכר, ועל זה ראשון הוא לכם לחדשי השנה, לחדשי השנה ודאי. אמר רבי יהודה, למה פעמים לכם? אמר רבי יצחק, מהם נשמע יותר, כמו שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו. התקשרות זו לכם, ולא לשאר העמים.

דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שיה וגו'. בעשר, למה בעשר? אמר רבי אבא, בזמן שמאיר היובל ללבנה, שכתוב ביובל, בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא.

ויקחו להם איש שיה לבית אבת, למה? משום שבזמן זה צריך למשך אותו, שהרי שנינו, בדבר זה נשבר הכתר [אחד] התחתון שנאחזים בו כל שאר הכתרים התחתונים. ועל זה פרש משה ואמר משכו וקחו לכם צאן, כמו שכתוב צאן ועבד ושפחה.

אמר הקדוש ברוך הוא, עשו אתם מעשה למטה, ואני אשבר את כחם למעלה. וכמו שאתם תעשו באש, שכתוב כי אם צלי אש – אף אני כך אעביר אותו באש בנהר דינור.

למה נמשך בעשרה ונשחט בארבעה עשר? אמר רבי אבא, בזה התקשרו ישראל ארבע מאות שנה. ואף על גב שארבע מאות שנה לא השתעבדו בהם, מפל מקום, הואיל והיה עתיד להתקשר בהם, נחשב עליו כאלו השתעבד בהם כל ארבע מאות שנים. משום זה מעפבים אותו ארבעה ימים קשור ברשותם של ישראל, ואחר כך ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

למה בין הערבים? בשעה שהדין תלוי ובשעה שדבר זה נמסר לו על ידי אברהם, שכתוב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותרדמה

נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו. אימה – פתר אחד. חשכה – פתר אחר. גדלה – זו היא הגדולה מהכל. ואף על גב שבארנו פסוק זה על שאר שעבודיהם של ישראל, והכל היה. כמו זה כי מחה אמה, אתם מלמטה, ואני מלמעלה.

שנינו, לא יצאו ישראל ממצרים עד שנשברו כל השליטים שלמעלה (מהשתלשלותם) משליטתם, ויצאו ישראל מרשותם, ונכנסו לרשות הקדושה העליונה בקדוש ברוך הוא ונקשרו בו. זהו שכתוב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מה הטעם עבדי הם? אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, שהוצאתי אותם מרשות אחרת, והכנסתי ברשותי.

והינו שאמר רבי שמעון, מה זה שכתוב אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם, כי כל אכל מחמצת? אלא כך בארנו, שאור זה ומחמצת זו הן דרגה אחת, וכלם אחד. רשיות אחרות, אותם שליטים הממנים על שאר עמים, וקוראים להם יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלהים אחרים – אף כך שאור ומחמצת וחמץ, והכל אחד. אמר הקדוש ברוך הוא, כל השנים הללו עמדתם ברשות אחרת, עבדים לעם אחר. מכאן והלאה שאתם בני חורין, אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ.

אמר רבי יהודה, אם כך אז גם כל ימי השנה, למה שבעת ימים, שכתוב שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם, שבעת ימים ולא יותר? אמר לו, כל זמן שהתחייב אדם להראות את עצמו בן חורין – כך צריך. כל זמן שלא התחייב – לא צריך.

למך שעשה אדם אחד קצין. כל אותם ימים שעלה לדרגה זו שמח, ולבש בגדי כבוד. אחר כך לא צריך. לשנה אחרת שומר אותם ימים שעלה לכבוד זה, ולובש אותם בגדים, וכך כל שנה ושנה. כך ישראל, כתוב שבעת ימים שאר לא ימצא, שהם ימי שמחה, ימים שעלו לכבוד זה ויצאו משעבוד אחר, ולכן שומרים בכל שנה ושנה את הימים שעלו לכבוד הזה, ויצאו מרשות אחרת ונכנסו ברשות הקדושה. ועל זה כתוב שבעת ימים מצות תאכלו.

אמר רבי שמעון, מצת כתוב, כמו שנאמר מראת אלהים. ולמה נקראו מצת? דין, דין קדוש, דין שנאחז בשם הקדוש, דין

שלא הִיָּה קִשָּׁה כָּל אוֹתוֹ זְמַן בְּתוֹךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיָה הַלְּבָנָה עוֹמֶדֶת בַּפָּגָם, וְעַל שְׁעוֹמֶדֶת הַלְּבָנָה בַּפְּגִימָתָהּ כָּתוּב לָחֶם עֲנִי.

מָה הַטַּעַם עוֹמֶדֶת בַּפָּגָם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרְעוּ וְלֹא הִתְגַּלְּהוּ אוֹת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה. מִהוּלִים הָיוּ וְלֹא נִפְרְעוּ. מִתִּי נִפְרְעוּ? בַּשְּׁעָה שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת טו) שָׁם שָׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ. וְאָף עַל גַּב שֶׁבְּאַרְנוֹ פָּסוּק זֶה בְּדָבָר אַחֵר – הַכֹּל הָיָה וְרָאוּי.

וְאָם תֹּאמַר שֶׁנִּפְרְעוּ בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ – לֹא כֵּן, אֲלֵא אוֹתָם שֶׁכָּתוּב (יהוֹשֻׁעַ ה) וְכָל הָעָם הִילוּדִים בַּמִּדְבָּר בְּדֶרֶךְ וְגו'. אַחֵר שֶׁנִּפְרְעוּ, אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּהִתְחַלְּהוּ אֲכַלְתֶּם מִצוֹת, כִּשְׁעֵמְדָה הַלְּבָנָה בַּפְּגִימָתָהּ, וְנִקְרָא לָחֶם עֲנִי. מִכָּאן וְהִלְאָה לָחֶם זֶה יִהְיֶה מִמָּקוֹם אַחֵר. מָה הוּא? שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת טז) הִנְנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. לֹא מִהַלְּבָנָה כִּמוֹ אוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם מִמַּשׁ, כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַל הַשָּׁמַיִם.

וְיִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים שׁוֹמְרִים אוֹתָם יָמִים שֶׁנִּכְנְסוּ תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה, וְשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ לָחֶם שֶׁבָּא מִצְדָּה, וְעַל זֶה כָּתוּב אֵת חַג הַמִּצוֹת תִּשְׁמֵר וְגו', וְכָתוּב וְשִׁמְרַתֶּם אֵת הַמִּצוֹת. מָה זֶה וְשִׁמְרַתֶּם אֵת הַמִּצוֹת? כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם יט) וְשִׁמְרַתֶּם אֵת בְּרִיתִי, וְהִכַּל בְּדִרְגָּה אַחַת עוֹלָה וְנֶאֱחָזוּ.

וְאָם תֹּאמַר, אֵיךְ מִשָּׁה לֹא פָּרַע אוֹתָם? אֲלֵא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַכְּבוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל עַד שִׁיתְרַפְּאוּ, וְעַל זֶה כָּתוּב שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלְיוֹ מִצוֹת לָחֶם עֲנִי. מָה הַטַּעַם לָחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם כִּי בַּחֲפוּזוֹן יִצְאֶת וְגו', וְכָתוּב וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְמַהֵמָה.

בֵּא רָאָה, כִּשְׁנִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ, נִכְנְסוּ מִהוּלִים וְנִפְרְעוּ, וּמָה כָּתוּב? (דְּבָרִים ח) אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנַּת תֹּאכַל בָּהּ לָחֶם. מָה זֶה בְּמִסְכַּנַּת? לָחֶם עֲנִי. לָמָּה נִקְרָא לָחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם שֶׁהַלְּבָנָה עוֹמֶדֶת בַּפְּגִימָתָהּ וְלֹא מִתְבָּרַכֶת מִן הַשֶּׁמֶשׁ, וְלֹא מוֹאֲרֶת מִן הַשֶּׁמֶשׁ, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאֶרֶץ, וְלֹא מוֹאֲרֶת [מִכָּל] מִיּוֹבֵל. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרְעוּ. אֲבָל כָּאן שֶׁנִּמְלוּ יִשְׂרָאֵל וְנִפְרְעוּ, לֹא תַּחְסֹר כָּל בָּהּ כָּתוּב, וְעַל זֶה לֹא בְּמִסְכַּנַּת תֹּאכַל בָּהּ לָחֶם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא תַּחְסֹר כ"ל בָּהּ. כִּמוֹ שֶׁחָסְרוּ לָהּ בְּמִצְרַיִם.

וּבְכַף שָׁנָה וְשָׁנָה עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל זְכוּרֵן שֶׁל מִצְרַיִם וְאוֹכְלִים, וְלֹא מִתְכַּלָּה מִדוּרֵי דוּרוֹת. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרְעוּ כָּאן בְּמִצְרַיִם, חָסְרוּ

אותו, את הכל הִזָּה, וְהִלְבְּנָה עוֹמֶדֶת בַּפְּגִימוֹת. וְנִקְרְאת לְחֶם עֲנִי. עֲנִי כִּתְרָגוּמוֹ מִסְכְּנוֹת. וּמָה שֶׁאָכְלוּ אוֹתוֹ שֵׁם בְּאֶרֶץ, זֶה הָיָה בְּשִׁבִיל זְכוּרֹן מִצְרַיִם, וְזֶה לְדוּרֵי דוּרוֹת, וְלַעֲתִיד לְבֹא כְּתוּב (ישעיה ס) לֹא יָבֹא עוֹד שֶׁמֶשֶׁךְ וִירְחָף וְגו'.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב בְּעֶשֶׂר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם וְגו'. וְכִתּוּב אֵךְ בְּעֶשֶׂר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא. נִשְׁמַע כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שֶׁכְּתוּב בְּעֶשֶׂר לַחֲדָשׁ הַזֶּה. מָה זֶה אוֹמֵר? אֵלֶּא בְּעֶשֶׂר, דְּבַר זֶה תְּלוּי בְּעֶשֶׂר. לַחֲדָשׁ הַזֶּה? בַּחֲדָשׁ הַזֶּה הָיָה צָרִיף (לְכַתּוּב)! אֵלֶּא כְּשֶׁבֹא הַמְּנַהֵג לְדַרְגָּה הַזֹּאת, כְּתוּב לַחֲדָשׁ הַזֶּה דוֹקָא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם שֶׁהָ לְבֵית אֲבֹת שֶׁהָ לְבֵית. שְׁנִינּוּ, שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים הֵם:
בְּכוֹר בְּהֵמָה, בְּכוֹר הַשְּׂבִי, בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה. [שְׁשֻׁלְשָׁה קְשָׁרִים]
שֶׁכָּל הַשְּׂאֵר נִקְשָׁרִים בְּשֻׁלְשֵׁת הַגּוֹנִיִּם הַלְלוּ שֶׁל מַעֲלָה. וּבָזֶה שֶׁנִּקְרָא צֶאֱן הַכֹּל נִקְשָׁר, וְהַכֹּל כְּלוּל בְּצֶאֱן. נִקְשָׁר צֶאֱן בְּצֶאֱן, וְלֹא יִכּוּל לְהַפְרִד מִקְשָׁרָיו, וּבָזֶה כָּלֵם נִקְשָׁרוּ. וְעַל זֶה כְּתוּב וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת. קְשָׁרוּ אוֹתוֹ בְּקֶשֶׁר, וְהָיָה מְסוּר בְּיַדְכֶם בְּרִשׁוֹתְכֶם עַד שֶׁתִּשְׁחַטּוּ אוֹתוֹ וְתַעֲשׂוּ בוֹ דִין. וְלַעֲתִיד לְבֹא כְּתוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם. וְכִתּוּב כִּי זָבַח לַה' בְּבָצָרָה. וְכִתּוּב (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד.

רַעְיָא מֵהִימְנָא

וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרֵם יַחְמֵץ וְגו'. כ"ה - מִצְוָה זוֹ לְבַעַר חֶמֶץ, שֶׁהָרִי מִצְוָה זוֹ נִמְסָרָה לְיִשְׂרָאֵל, וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרֵם יַחְמֵץ, וְכִתּוּב שָׂאֵר לֹא יִמָּצָא בְּבֵיתְכֶם, וְהָרִי פְרִשׁוּתָהּ הַחֲבָרִים, וְהַסּוּד בְּאַרְנוֹ, בֵּין חֶמֶץ וּמִצָּה שֶׁל כְּמָה מְקוּמוֹת, זֶה יִצֵּר רַע, וְזֶה יִצֵּר טוֹב.

כ"ו - מִצְוָה אַחֵר זוֹ לְסַפֵּר בְּשִׁבְחַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהִיא חוֹבָה עַל בֶּן אָדָם לְדַבֵּר בְּשִׁבְחַת זֶה לְעוֹלָמִים. כֵּן בְּאַרְנוֹ, כָּל אָדָם שֶׁמְדַבֵּר בְּיְצִיאַת מִצְרַיִם וּבְאוֹתוֹ סְפוּר שְׁמִיחַ בְּשִׁמְחָה, עֲתִיד הוּא לְשִׁמְחַת בְּשִׁכְנָה בְּעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא שְׁמִיחַת הַכֹּל, שֶׁהָרִי הוּא אָדָם שֶׁשִּׁמְחַת בְּאַדוֹנוֹ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמִיחַ בְּאוֹתוֹ סְפוּר.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כּוֹנֵם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ, וְאָמַר לָהֶם: לָכוּ וְתִשְׁמְעוּ אֶת סְפוּר הַשְּׁבִיחַ שְׁלִי שֶׁמְדַבְּרִים הַבְּנִיִּים שְׁלִי וְשִׁמְחִים בְּגֵאֻלְתִּי. אֲזַי כָּלֵם מִתְּכַנְסִים, וּבָאִים וּמִתְחַבְּרִים

עם ישראל, ושומעים ספור השבח ששמחים בחדות גאלת אדונם. אז באים ומודים לקדוש ברוך הוא על כל אותם נסים וגבורות, ומודים לו על העם הקדוש שיש לו בארץ ששמחים בשמחת הגאלה של אדונם.

אז מתוסף לו כח וגבורה למעלה, וישראל באותו ספור נותנים כח לרבונם, כמו מלך שמוסיף כח וגבורה לשמשבחים גבורתו ומודים לו, וכלם פוחדים מפניו, ומתעלה כבודו על כלם. ולכן יש לשבח ולדבר בספור זה כמו שנאמר. כמו זה חובה על בן אדם לדבר תמיד לפני הקדוש ברוך הוא ולפרסם את הנס בכל אותם נסים שעשה.

ואם תאמר, למה זה חובה, והרי הקדוש ברוך הוא יודע הכל, כל מה שהיה ושהיה לאחר מכן, מדוע פרסום זה לפניו, על מה שהוא עושה, והוא יודע? אלא ודאי צריך אדם לפרסם את הנס ולדבר לפניו בכל מה שהוא עשה, משום שאותם דברים עולים, וכל הפמליא שלמעלה מתכנסת, ורואים אותם ומודים כלם לקדוש ברוך הוא, ומתעלה כבודו עליהם למעלה ולמטה.

כמו זה מי שמדבר ומפרט חטאיו על כל מה שעשה, אם תאמר לשם מה צריך? אלא המקטרג עומד תמיד לפני הקדוש ברוך הוא כדי לדבר ולתבע חטאיו בני אדם ולבקש עליהם דין. כיון שמקדים אדם ומפרט את חטאיו כל אחד ואחד, אינו משאיר פתחון פה לאותו מקטרג, ולא יכול לבקש עליו דין, שהרי תמיד תובע דין בתחלה, ואחר כך מדבר ומקטרג שפלוני עשה כן. ולכן צריך לאדם להקדים ולפרט חטאיו.

כיון שהמקטרג רואה את זה, אין לו עליו פתחון פה, ואז נפרד ממנו מכל וכל. אם שב בתשובה - יפה, ואם לא - הרי המקטרג נמצא עליו ואומר: פלוני שבא לפניך בעזות פנים, בעט באדונו, חטאיו כן וכך. על זה יפה שיזהר האדם בכל אלה, כדי שימצא עבד נאמן לפני הקדוש ברוך הוא.

כ"ז - מצוה אחר זו לאכל מצה בפסח, משום שהוא זכרון לדורי דורות על סוד האמונה, והרי פרשוקה, שישאל יצאו באותו זמן מסוד של אלילים אחרים, ונכנסו בסוד האמונה, והרי בארו את הסוד הזה בכמה מקומות.

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח וְגו'. כ"ח - מִצְוָה זוֹ לְשַׁחֵט פֶּסַח בֵּין הָעֲרָבִים בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, זְכוּרֹן לְאוֹתוֹ פֶּסַח מִצְרַיִם, וְזוֹהִי חֻבָּה עַל כָּלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרָבִים.

פֶּסַח זֶה צְרִיף לְהִיּוֹת שְׁמֹר מֵעֲשֶׂרָה יָמִים וְהִלָּאָה, שְׁכַתּוּב בְּעֵשׂוֹר לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם וְגו'. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי אֵז מִתְחִילָה לְהִלְבֵּנָה לְהָאִיר מֵעֲשֶׂרָה יָמִים וְהִלָּאָה, עַד שֶׁנִּשְׁלַמְתָּ בַחֲמֹשֶׁה עֶשֶׂר, וּבְאַרְבָּעָה עֶשֶׂר שִׁיְהִיָּה נִשְׁחַט בְּשַׁעַר שְׁהַדִּין תְּלוּי עַל הָעוֹלָם. **סוּד** זֶה לְהַעֲבִיר הַזֶּה־מָה מִלְּפָנֵי הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה, וְלִהְנוֹת מֵאוֹתוֹ רִיחַ שְׁנוּדָף מִצְּלֵי הָאֵשׁ, וְעַל זֶה לֹא בָא אֶלָּא עַל הַשְּׂבַע, וְעַל זֶה וְכָל עָרַל לֹא יֹאכַל בּוֹ. מִי שִׁישׁ בּוֹ בְּרִית קֹדֶשׁ, יֹאכַל בּוֹ. מִי שֶׁאֵין בּוֹ בְּרִית קֹדֶשׁ, לֹא יֹאכַל בּוֹ. שְׂזֵה מִבְּנֵי הַבְּרִית הוּא לְשַׁבֵּר כַּח שֶׁל חֵיל אַחֵר, לְהַעֲבִיר עָרְלָה מִלְּפָנֵי בְּרִית. מִשּׁוֹם כֵּן זֶהוּ לְעֲשׂוֹת בְּבְנֵי בְּרִית וְלֹא בְּבְנֵי עָרְלָה.

כִּשְׂפָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִצְרַיִם, רָאָה אֶת הַדָּם שֶׁל אוֹתוֹ פֶּסַח שֶׁהָיָה רָשׁוּם עַל הַפֶּתַח, וְדָם הַבְּרִית, אֵיךְ הָיוּ עוֹמְדִים עַל הַפֶּתַח, שְׁכַתּוּב וַלְקַחְתֶּם אֲגָדַת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם וְגו'. אֲזוּב, הָרִי בְּאַרְנוֹ שֶׁהוּא מֵעֲבִיר רוּחוֹת רְעוּת, וְכָל צַד שֶׁל רוּחַ רַע מֵעֲבִיר בְּהַתְעוֹרְרוֹת שֶׁלוֹ, בְּגֹאֲלָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. **לְעֵתִיד** לְבֹא יִבְיֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִצְרַר הָרַע וְיִשְׁחַט אוֹתוֹ. וְעַתָּה בְּגֹאֲלָה זוֹ כְּתוּב, וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל וְגו'. זְכוּרֹן שֶׁל לְעֵתִיד לְבֹא, בְּגֹאֲלָה הָעֲלִיּוֹנָה הַזֵּה.

עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמַּשְׁקוּף, בְּרִשָּׁם הַזֶּה שֶׁל אוֹת יו"ד, וּבְרִשָּׁם הַזֶּה שֶׁל אוֹת יו"ד, לְהִרְאוֹת אֶת רִשָּׁם הַבְּרִית הַקְּדוֹשׁ, וְנִשְׁכַּרְתָּ עָרְלָה מִלְּפָנֵי דָם הַבְּרִית, רָשׁוּם עַל הַכֹּל, וּבָא דָם עַל דָּם. כְּשֶׁעוֹבֵר אוֹתוֹ הַמַּשְׁחִית, הָיָה רוֹאֵה דָם וּמִתְרַחֵק מֵהַבַּיִת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית וְגו'.

אִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ הוֹרֵג, אֵז לְמָה כְּתוּב וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית, שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁהַמַּשְׁחִית הָיָה הוֹלֵךְ, וְלֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֶלָּא וְדַאי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה הוֹרֵג, וְהַמַּשְׁחִית הָיָה הוֹלֵךְ לְמִצַּא עָלָה לְיִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שֶׁהָיָה רוֹאֵה אוֹתוֹ שֶׁכְּרוֹן הָעָרְלָה בְּשָׁנֵי צְדָדִים, הָיָה בּוֹרַח וְנִפְרָד מֵהֶם.

וַיַּעַל שְׁהַרְג הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל אוֹתָם בְּכוֹרוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד, נִתַּן בְּכוֹרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְגֵאֲלָה, שֶׁלֹּא יִמָּצָא עֲלֵיהֶם הַצַּד הָאֲחֵר עֲלֵה כָּל, וּבְכָל שׁוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל כְּאֵב עַל בָּנִים. **בְּבֵית** אֶחָד יֹאכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת וְגו'. מִצְוָה כ"ט זֶה לֹאכֵל אֶת הַפֶּסַח הַזֶּה עַל מִצּוֹת וּמְרוֹרִים. מִצּוֹת - מִצַּת כְּתוּב. מֵה זֶה כְּנֶגֶד זֶה? אֲלֹא לְהִרְאוֹת גְּלוּת הַשְּׂכִינָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ הַמְרִירוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁכְּתוּב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה וְגו'. כְּשֹׂאוֹכִים אֶת הַפֶּסַח הַזֶּה, לְהִרְאוֹת אֶת כָּל מֵה שֶׁעָשׂוּ לָהֶם בְּמִצְרַיִם בְּאוֹתָהּ גְּלוּת וּבְאוֹתוֹ שֶׁעָבַד.

מֵה כְּתוּב? וְעֵצָם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ, לְהִרְאוֹת בּוֹ קֶלֶוֹן, וּבְכָל אוֹתָם אֲלִילֵי מִצְרַיִם. שֶׁהָרִי הָיוּ זֹרְקִים בְּשׁוֹק אֶת הַעֲצָמוֹת שֶׁלוֹ, וּבְאוֹ הַכְּלָבִים וְגִרְרוּ אוֹתָם מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְזֶה הָיָה קָשָׁה לָהֶם מֵהַכָּל, שֶׁהָרִי הַעֲצָמוֹת הֵן תְּקוּן הַגּוּף, וְדוּמִים לְגוֹן אֲחֵר, וַיִּשְׂרָאֵל זָרְקוּ אוֹתָם לְשׁוֹק בְּדֶרֶךְ קֶלֶוֹן, וְלִכֵּן כְּתוּב וְעֵצָם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ. אֲתֵם לֹא תִשְׁבְּרוּ, אֲבָל הַכְּלָבִים הָיוּ בָּאִים וּמִשְׁבְּרִים אוֹתוֹ.

עוֹד, הַמִּצְרַיִם הָיוּ בָּאִים אַחַר כֵּךְ וְהָיוּ רוֹאִים אוֹתָם עֲצָמוֹת שֶׁהָיוּ לוֹקְחִים הַכְּלָבִים מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְשׁוֹבְרִים אוֹתָם, וְהָיוּ הַמִּצְרַיִם טוֹמְנִים אוֹתָם בְּעַפָּר, כְּדֵי שֶׁהַכְּלָבִים לֹא יִמָּצְאוּ אוֹתָם, וְזֶהוּ בְּטוֹל שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת יוֹתֵר מֵהַצַּד שֶׁלָּהֶם. וּבְזֶה הַתְּעֵלָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וְנִכְפּוֹ כָּל הַכַּחוֹת הָאֲחֵרִים, שֶׁהָרִי אֲזַ נִכְפּוֹ יוֹתֵר, כְּשֶׁהַבְּטוֹל נִמָּצָא מֵהַצַּד שֶׁלָּהֶם, וְלִכֵּן יִשְׂרָאֵל לֹא בְטָלוּ אוֹתָם, שֶׁכְּתוּב וְעֵצָם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ.

קִדְּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רַחֵם וְגו'. מִצְוָה זֶה לְקַדֵּשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה. וְעַם הָאָרֶץ צְרִיף שְׁנֵי דְבָרִים: אֶחָד שֶׁיְהִיָּה פְדוּי מִתַּחַת שֶׁלְטוֹן הַיֵּצֵר הָרַע, שֶׁהוּא אֲדוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר יַעֲקֹב לְעֵשָׂו (בְּרֵאשִׁית ל"ג) יַעֲבֹר נָא אֲדָנִי לִפְנֵי עַבְדִּי, בְּעוֹלָם הַזֶּה. אֲדוֹן מִצַּד הַעֲוֹנוֹת, שֶׁהֵם רַבִּים עַל הַגּוּף. כְּמוֹ שֶׁבְּאוֹרֵהוּ, רָשָׁע - יֵצֵר הָרַע שׁוֹפֵטוֹ. צְדִיק - יֵצֵר הַטוֹב שׁוֹפֵטוֹ. בִּינוּנִי - זֶה וְזֶה שׁוֹפֵטוֹ. בִּינוּנִי הוּא אֵח שֶׁל יֵצֵר הָרַע וְאֵח שֶׁל יֵצֵר הַטוֹב. אֵחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לְךָ.

וּבְשִׂרְבוֹת הַזְּכִיּוֹת, הַרוּחַ שׁוֹבֵר שְׁתֵּי מִשְׁמְרוֹת - שֶׁל חֲמוֹר נוֹעַר, וּכְלָבִים צוֹעֲקִים, וְעוֹלָה לְמִשְׁמֶרֶת הַשַּׁחַר שָׁבוּ הָאָדָם, וְחֲזוֹר הָאָדָם לְהִיֹּת אֲדוֹן. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שם לב) וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר צֹאן

ועבד ושפחה. ועולה לדרגת אדם, שנאמר בו (שם א) ורדו בדרגת היים
ובעוף השמים וגו', (שם ט) ומוראכם וחתכם וגו'.

ובשהזכיות בינוניות - (שם לב) ויאבק איש עמו, זכיות וחובות
מתחבקות לערך קרב. מצד הזכיות - וירא פי לא יכל
לו. מצד העברות - ויגע בכף ירכו, בגיד הנשה. נשה לשון (שם מא)
פי נשני אלהים את כל עמלי. והוא לשון נשיה. מדור אחד מאותן
שבע הארצות. מי שיורד לשם, נשפחת ממנו התורה.

וקדם שיבא אדם לעולם הזה ויצא מרחם אמו - ויאבק איש עמו.
זה גבריאל, באותו אבק של עפר שנאמר (שם ב) וייצר ה'
אלהים את האדם עפר מן האדמה. ולמד אותו שבעים לשון, ומשום
זה וייצר, אחד יצר טוב, שלמד אותו שבעים לשון, ואחד יצר הרע
שנאבק עמו, שנאמר כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, ומצא ממנו
שבעים לשון שלמד אותו יצר הטוב.

וקדם כל זה ירדו עמו ארבעה מלאכים, שנאמר בהם (תהלים צא) פי
מלאכיו יצנה לך. אם יש לו זכות אבות - אחד מיכאל בזכות
אברהם, והשני גבריאל בזכות יצחק, והשלישי שירד עמו נוריאל
בזכות יעקב, והרביעי רפאל בזכות אדם הראשון, ויצר הטוב מעליו.
ואם אין לו זכות - הולכים עמו ארבעה: עון, משחית, אף וחמה,
ויצר הרע מעליהם לדון אותו לעולם הבא. ולכן פרושה, רשע
- יצר הרע שופטו. צדיק - יצר הטוב שופטו. בינוני - זה וזה שופטו.
ולכן אם הוא בינוני, גבריאל שהוא יצר טוב, וסמאל שהוא יצר
הרע, זה וזה שופטו.

שבכ"ל אדם יש ארבעה יסודות, ארבעה מלאכים יורדים עמו מימין,
וארבעה משמאל. ארבעה מימין: מיכאל, גבריאל, רפאל,
נוריא"ל. וארבעה משמאל: עו"ן, משחית, א"ף וחמ"ה.
מצד הגוף מטטרו"ן יורד עליו מימין, וסמאל משמאל.

ואין אדם שאין בו ארבעה יסודות, אבל כפי היסוד שיקדים בו, כך
מתחילים הארבעה הללו. אם המזל שלו ארי"ה - מקדים
מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו רפאל. ואם
מזלו שו"ר - מקדים גבריאל, ואחריו מיכאל, ואחריו נוריא"ל,
ואחריו רפאל. ואם מזלו נש"ר - מקדים נוריא"ל, ואחריו מיכאל,

וְאַחֲרָיו גְּבִרְיָא"ל, וְאַחֲרָיו רְפָא"ל. וְאִם מְזִלוּ אָדָם – מִקְדִּים רְפָא"ל,
וְאַחֲרָיו מִיכָא"ל, וְאַחֲרָיו גְּבִרְיָא"ל, וְאַחֲרָיו נֹרְיָא"ל.

וְאוֹתָם שְׁמַצַּד יְמִין, מְצַד שֶׁל מִיכָאֵל, כָּל הַפְּנִים שְׁלוֹ הֵם רַחֲמִים,
בְּעַל גְּמִילוֹת חֲסָדִים, פְּנִים לְבָנִים, וְאָדָם זֶה גּוֹמֵל חֲסֵד,
חֲסִיד וְחֶכֶם, אִם הַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה. וְאִם לֹא – בְּהַפֵּךְ, מְצַד שֶׁל יֵצֵר הָרַע,
גְּזֵלָן, טִפֵּשׁ, אֵין בּוֹ חֲסֵד. שְׁלֹא עִם הָאֲרִץ חֲסִיד.

מְצַד שֶׁל גְּבִרְיָאֵל, אֲרַבְעַת הַפְּנִים שְׁלוֹ דִּין, מֵדַת הַדִּין עַל הַרְשָׁעִים,
וּמַתְגַּרָּה בָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּחַ, מֵתַר לְהַתְגַּרוֹת בְּרָשָׁעִים בְּעוֹלָם
הַזֶּה. גְּבוּר בִּיצָרוֹ, יֵרָא חֲטָא, יִהְיֶה דִּין, אִם יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּגְבוּר
בַּתְּלִמוּדוֹ. בְּהַפֵּךְ מְצַד שֶׁל יֵצֵר הָרַע – מַתְגַּרָּה בְּצַדִּיקִים, דִּין קָשָׁה
לָהֶם, גְּבוּר בְּעִבְרָה לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ, אֵינוֹ יֵרָא חֲטָא, וְגוֹנֵי פְּנֵי אָדָם,
עֲשׂוֹ שׁוֹפֵךְ דָּמִים.

מִי שֶׁמְזִלוּ נְשׂוֹר אֵינוֹ רַחֲמָן הַרְבֵּה, וְלֹא מֵדַת הַדִּין הַרְבֵּה, אֲלֵא בִּינוּנֵי
בִּיצָר הַטּוֹב בַּמַּדוֹת הַטּוֹבוֹת שְׁלוֹ, וּבִינוּנֵי בִּיצָר הָרַע בַּמַּדוֹת
הָרַעוֹת, וְלוֹ פְּנִים לְבָנִים וְאָדָם.

מִי שֶׁמְזִלוּ אָדָם, מְצַד הַטּוֹב, כָּלוּל מִכָּל מַדּוֹת טוֹבוֹת, חֲסִיד וְחֶכֶם
וּגְבוּר בַּתּוֹרָה, יֵרָא חֲטָא, מְמַלָּא בְּכָל מַדּוֹת טוֹבוֹת, וְגוֹן פְּנֵי
שְׁחוּרִים. וּמְצַד שֶׁל יֵצֵר הָרַע מְמַלָּא מִכָּל הַמַּדּוֹת הָרַעוֹת.

וְאִם חֲטָאֵי הָאָדָם רַבִּים, שׁוֹלְטִים עָלָיו כָּל הַמַּחְנוֹת שֶׁל הַיֵּצֵר הָרַע,
עַד שֶׁמְסַתְּלָקִים מִמֶּנּוּ כָּל מַחְנוֹת הַיֵּצֵר הַטּוֹב, וּמְמַלִּיךְ עַל
אֵיבְרָיו אֶת סַמָּא"ל וְכָל מַחְנוֹתָיו.

וְאִם זְכוּיָתוֹ רַבִּים, שׁוֹלְטִים כָּל מַחְנוֹת יֵצֵר הַטּוֹב, עַד שֶׁיִּסְתַּלְקוּ כָּל
מַחְנוֹת יֵצֵר הָרַע, וּמְמַלִּיךְ עַל כָּל אֵיבְרָיו הַמַּחְנוֹת שֶׁל הַיֵּצֵר
הַטּוֹב. בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹלֵט עָלָיו שֵׁם יְהוָה.

וְאִם הוּא בִּינוּנֵי, צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו מִימֵינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. אֵלוֹ
מִימֵינִים לְזָכוֹת, וְאֵלוֹ מִשְׁמָאֵילִים לְחַוְבָּה, וּמִי שְׁאֵלִים – גּוֹבֵר.
וְלָכֵן פְּרִשׁוּהָ בְּעַלֵּי הַמַּשְׁנָה, לְעוֹלָם יֵרָאָה אָדָם עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ כָּל הָעוֹלָם
כָּלוֹ תְּלוּי בּוֹ.

וּמְצַד שֶׁל מִיכָאֵל נִקְרָא בְּכוּר, שֶׁדַּרְגָּתוֹ כְּסָף לָכֵן, וּמִשׁוּם כֶּף פְּדִיוֹן
הַבְּכוּר כְּסָף, ה' סְלָעִים, כְּחֻשְׁבוֹן ה' שֶׁל אַבְרָהָם, שְׂאֵם יַחְכִּים
בַּתּוֹרָה, תַּתּוֹסֵף עָלָיו י', שֶׁהוּא קָדֵשׁ, שְׁבוּ צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ בְּכוּר בְּהֶמָּה,

שְׁהִינּוּ (ירמיה ב) קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לֵה'. וּבּו צְרִיף לְעֶשֶׂר וְלָדוֹת, שְׁכָל וְלָד
הוּא מִצַּד שֶׁל בֶּן י"ה, וְהוּא ו'.

שְׁכָל הַחַיּוֹת שֶׁהֵן חַיּוֹת הַקִּדְשׁ, נִקְרְאוּ בְּאוֹתֵיּוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו. אֶפְלוּ כָּל
הַבְּרִיּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בָהֶם, וְאִין בְּרִיאָה שְׁלֹא נִרְשְׁמָה בַשֵּׁם הַזֶּה, כְּדִי
לְהוֹדִיעַ לְמִי שֶׁבְּרָא אוֹתוֹ, וְהִיוֹד הַזֶּה הִיא דְיוֹקָן שֶׁל רֹאשׁ שֶׁל כָּל
הַבְּרִיּוֹת. ה' ה' דְיוֹקָן שֶׁל חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת הַיָּמִין, וְה' שֶׁל שְׂמָאל. ו'
דְיוֹקָן הַגּוּף.

וְלָכֵן אָמַר, וְאֵל מִי תִדְמִיּוּנִי וְאֲשׁוּהָ יֹאמֵר קָדוֹשׁ. אִין בְּכָל בְּרִיאָה
שֶׁתִּשְׁוֶה כְּמוֹתִי, וְאִף עַל גַּב שֶׁבְּרֵאתִי אוֹתָהּ כְּדַמוֹת הָאוֹתֵיּוֹת
שֶׁלִּי, שְׂאֲנִי יָכוֹל לְמַחֹת אֶת אוֹתָהּ צוּרָה, וְלְעֲשׂוֹת אוֹתָהּ כְּמָה פְּעָמִים,
וְאִין אֵלוֹהַ אַחֵר עָלַי שֶׁיָּכוֹל לְמַחֹת אֶת צוּרָתִי, וְלָכֵן (דברים לב) כִּי לֹא
כְּצוּרָנוּ צוּרָם וְאִיבִינּוּ פְּלִילִים.

וְאִם יִקְשֶׁה אָדָם, שֶׁהֲרִי כְּתוֹב (שם ד) כִּי לֹא רֵאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה – הוּא
יִתְרַץ לוֹ, הֲרִי תְּמוּנָה רֵאִיתִי, שֶׁהֲרִי כְּתוֹב וְתְּמוּנַת ה' יִבִּיט. וְלֹא
בְּכָל תְּמוּנָה אַחֶרֶת (שְׁבָרָא וְיִצֵר בְּאוֹתֵיּוֹתֵינוּ) שֶׁל אָדָם שֶׁיִּצֵר בְּאוֹתֵיּוֹתָיו,
וְלָכֵן אָמַר וְאֵל מִי תִדְמִיּוּנִי וְאֲשׁוּהָ וְאֵל מִי תִדְמִיּוֹן אֵל וּמָה דְמוֹת
תַּעֲרֹכוּ לוֹ.

וְאֶפְלוּ תְּמוּנָה זוֹ אִין לוֹ בְּמִקוּמוֹ, אֶלָּא כְּשִׁינֹרֵד לְמַלְךְ עַל הַבְּרִיּוֹת
וּמִתְפַּשֵּׁט עֲלֵיהֶם, יִרְאֶה לָהֶם לְכָל אֶחָד כְּפִי מִרְאֶה וְחִזְיוֹן
וְדְמִיּוֹן שְׁלָהֶם, וְזֶהוּ וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה.

וְלָכֵן הוּא יֹאמֵר, אִף עַל פִּי שְׂאֲנִי אֲדַמָּה לָכֶם בְּדְיוֹקְנֵכֶם, אֵל מִי
תִדְמִיּוּנִי וְאֲשׁוּהָ. שֶׁהֲרִי קָדָם שֶׁבְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְיוֹקָן
בְּעוֹלָם וְיִצֵר צוּרָה, הִיָּה הוּא יַחֲדִי בְּלִי צוּרָה וְדְמִיּוֹן, וּמִי (יש) שְׁנוֹדַע
לוֹ קָדָם בְּרִיאָה שֶׁהוּא מִחוּץ לְדְיוֹקָן, אֶסוּר לְעֲשׂוֹת לוֹ צוּרָה וְדַמוֹת
אוֹ דְיוֹקָן בְּעוֹלָם, לֹא בְּאוֹת ה' וְלֹא בְּאוֹת י', וְאֶפְלוּ בַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְלֹא
בְּשׁוּם אוֹת וּנְקֻדָּה בְּעוֹלָם, וְזֶהוּ כִּי לֹא רֵאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה, מְכָל דְבַר
שֶׁיֵּשׁ בוֹ תְּמוּנָה וְדְמִיּוֹן לֹא רֵאִיתֶם.

אֲבָל אַחֵר שֶׁעָשָׂה דְיוֹקָן זֶה שֶׁל הַמְּרַכְּבָה שֶׁל אָדָם עֲלִיּוֹן, יֵרֵד לְשֵׁם,
וְנִקְרָא בְּאוֹתוֹ דְיוֹקָן יְהוָה, כְּדִי שֶׁיִּדְעוּ אוֹתוֹ בְּמַדּוֹת שְׁלוֹ בְּכָל
מְדָה וּמְדָה, וְקָרָא: אֵל, אֱלֹהִים, שְׂדִי, צְבָאוֹת, אֱהִי"ה. כְּדִי שֶׁיִּדְעוּ
אוֹתוֹ בְּכָל מְדָה וּמְדָה אִיךְ יִתְנַהֵג הָעוֹלָם, בְּחֶסֶד וּבְדִין, כְּפִי מַעֲשֵׂי

בְּנֵי הָאָדָם, שָׁאֵם לֹא יִתְפַּשֵּׁט אֹרֻו עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, אִיךְ יִדְעוּ אוֹתוֹ
וְאִיךְ יִתְקַיֵּם? (ישעיהו ז) מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

אוי לְמִי שִׁישְׁנָה אוֹתוֹ לְשׁוּם מְדָה, וְאֶפְלוּ מֵעֶשֶׂר הַמְדוֹת הִלְלוּ שְׁלוֹ,
כָּל שֶׁכֵּן לְבְנֵי הָאָדָם (איוב ד) אֲשֶׁר בְּעֶפְר יִסּוּדָם, שְׁכָלִים וְנַפְסָדִים.
אֲלֵא הַדְּמִיוֹן שְׁלוֹ כְּפִי שֶׁלְטוֹנוֹ עַל אוֹתָהּ הַמְדָה, וְאֶפְלוּ עַל כָּל
הַבְּרִיּוֹת, וְלִמְעָלָה מֵאוֹתָהּ מְדָה. וּכְשֶׁמִּסְתַּלֵּק מִמֶּנָּה, אֵין לוֹ מְדָה וְלֹא
דְמִיוֹן וְלֹא צוּרָה.

כמו שֶׁהֵימָּה, שְׂאִין בְּמִים שֶׁל הַיָּם שִׁיוּצָאִים מִמֶּנּוּ תְּפִיסָה כָּלֵל וְלֹא
צוּרָה, אֲלֵא שֶׁהַתְּפִשְׁטוֹת שֶׁל הַמִּים שֶׁל הַיָּם עַל כָּלֵי שֶׁהוּא אָרֶץ,
נִעֲשֶׂה דְמִיוֹן, וְיִכְלְנוּ לַעֲשׂוֹת חֲשִׁבוֹן שָׁם, כְּמוֹ הַמְקוֹר שֶׁל הַיָּם – הַרִי
אֶחָד. יוֹצֵא מִמֶּנּוּ מֵעֵין כְּפִי הַתְּפִשְׁטוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הַכָּלֵי, כְּמוֹ עֲגוּלָה שֶׁהוּא
” – הַרִי מְקוֹר אֶחָד, וּמֵעֵין שִׁיוּצָא מִמֶּנּוּ – הַרִי שְׁנַיִם.

אחר כִּךְ עוֹשֶׂה כָּלֵי גְדוֹל כְּמוֹ מִי שֶׁעוֹשֶׂה (שְׁחַפֵּר) חֲפִירָה גְדוֹלָה
שֶׁמִּתְמַלֵּאת מִמִּים שִׁיוּצָאִים מִמֵּעֵין. אוֹתוֹ כָּלֵי נִקְרָא יָם, וְהוּא
כָּלֵי שְׁלִישִׁי, וְאוֹתוֹ כָּלֵי גְדוֹל שֶׁנִּחְלַק לְשִׁבְעָה נַחְלִים כְּפִי כָּלֵים
אַרְבָּעִים. כִּךְ מִתְפַּשְׁטִים הַמִּים מִן הַיָּם לְשִׁבְעָה נַחְלִים (כָּלִים), וְהַרִי
מְקוֹר וּמֵעֵין וְיָם וְשִׁבְעָה נַחְלִים הֵם עֲשָׂרָה. וְאֵם יִשְׁבֵּר הָאָמֶן אֶת
הַכָּלִים הִלְלוּ שֶׁתִּקְנֶן, יִחְזְרוּ הַמִּים לְמְקוֹר, וְיִשְׁאָרוּ כָּלִים שְׁבוּרִים
יְבֵשִׁים כָּלֵי מִים.

כך עֲלַת הָעֲלוֹת עֲשֶׂה עֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְקִרְא לְכַתֵּר מְקוֹר, וְבוֹ אֵין סוּף
לְנִבְיַעַת אֹרֻו, וְלִכֵּן קִרְא לְעֲצָמוֹ אֵין סוּף, וְאֵין לוֹ דְמוּת וְצוּרָה,
וְשָׁם אֵין כָּלֵי לְתַפֵּס אוֹתוֹ, לְדַעַת בוֹ יְדִיעָה כָּלֵל. וְלִכֵּן אָמְרוּ בוֹ,
בְּמַפְלֵא מִמֶּךָ אֵל תִּדְרָשׁ וּבִמְכֹסָה מִמֶּךָ אֵל תִּחְקֹר.

אחר כִּךְ עֲשֶׂה כָּלֵי קֶטֶן, וְזֶה י’, וְהַתְּמַלֵּא מִמֶּנּוּ, וְקִרְא לוֹ מֵעֵין נוֹבֵעַ
חֲכָמָה, וְקִרְא אֶת עֲצָמוֹ בוֹ חֲכָם, וְלֹאוֹתוֹ הַכָּלֵי קִרְא לוֹ חֲכָמָה.
וְאַחַר כִּךְ עֲשֶׂה כָּלֵי גְדוֹל, וְקִרְא לוֹ יָם, וְקִרְא לוֹ בֵּינָה, וְהוּא קִרְא אֶת
עֲצָמוֹ מִבֵּין בָּהּ.

חכם מֵעֲצָמוֹ וּמִבֵּין מֵעֲצָמוֹ, כִּי חֲכָמָה לֹא נִקְרָאת חֲכָמָה מֵעֲצָמָה,
אֲלֵא מִשׁוּם אוֹתוֹ חֲכָם שֶׁמִּלֵּא אוֹתָהּ מִמֵּעֵינוֹ. וְהִיא לֹא נִקְרָאת
בֵּינָה מֵעֲצָמָה, אֲלֵא עַל שֵׁם (בְּגִלָּל) אוֹתוֹ מִבֵּין שֶׁמִּלֵּא אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ, שָׁאֵם
הִיָּה מִסְתַּלֵּק מִמֶּנָּה, הִיא תִשְׁאָר יְבֵשָׁה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (איוב יד) אֲזָלוּ מִיָּם
מִנֵּי יָם וְנִהַר יִחְרַב וְיִבֵּשׁ.

אחר כן, והכהו לשבעה נחלים. ועשה אותו לשבעה כלים נכבדים, וקרא להם: גדל"ה, גבור"ה, תפארת, נצ"ח, הו"ד, יסו"ד, מלכו"ת. וקרא את עצמו גדול בגדל"ה וחסיד. גבור בגבור"ה. מפארת בתפארת. בעל נצחון קרבות בנצ"ח נצחים. ובהו"ד קרא את שמו הוד יוצרנו. וביסוד קרא שמו צדיק. וביסו"ד הכל סמוך בו, כל הכלים וכל העולמות. ובמלכות קרא שמו מלך. ולו הגדל"ה והגבור"ה והתפארת והנצ"ח וההו"ד כי כל בשמים, שהוא צדי"ק. ולו הממלכה, שהיא מלכו"ת.

הכל ברשותו לחסר בכלים ולהוסיף בהם נביעה ולחסר כפי רצונו (בהם), ואין עליו אלוה שיוסיף בו או יגרע בו.

אחר כן עשה משמשים לכלים הללו, כסא בארבעה עמודים, ושש דרגות לכסא – הרי עשר. והכל הוא בכסא. כמו כוס של ברכה שתקנו בו עשרה דברים משום התורה שנתנה בעשר דברות, ומשום העולם שהוא מעשה בראשית שנברא בעשרה מאמרות.

ותקן לכסא כתות לשמש אותו, של אותם מלאכים, אראלים, שרפים, חיות, אופנים, חשמלים, אלים, אלהים, בני אלהים, איש"ם. ולאֵלה הוא עשה שמשים, סמא"ל וכל הכתות שלו, שהם כמו עננים לרכב בהם לרדת לארץ, והם כמו סוסים להם. **ומנין** לנו שעננים נקראו מרכב? זהו שכתוב (ישעיה יט) הנה ה' רכב על עב קל ובא מצרים. וזהו ממנה של מצרים. ומיד שראו [ממנה] שאֵלה שהוא אלוה ממנה שלהם, ראו אותו כמו סוס תחת מרכבתו של הקדוש ברוך הוא, מיד ונעו אלילי מצרים מפניו, ולבב מצרים ימס, נעו מאמונה שלהם, ולבם נמס כדונג מאותה אמונה, ואומרים: וכי עד עכשו אמונה ממנה שלנו כמו סוס, הִיָּה נַע לֵב שְׁלָהֶם מֵהָאֱמוּנָה שְׁלָהֶם וְנִמְס כְּדוֹנֵג. ומנין לנו שימס לשון נמס כדונג הוא? כמו שנאמר (תהלים כב) הִיָּה לִבִּי כְּדוֹנֵג נִמְס בְּתוֹךְ מַעֵי.

וכף פטר חמר תפדה בש"ה וגו' (שמות יג). [מצוה להביא קרבן] מצוה זו לפדות פטר חמור, ולערף פטר חמור אם לא יפדה אותו, זהו שכתוב ואם לא תפדה וערפתו. וסוד זה יצר הרע, שיכול לחזר בתשובה, (ואחר כך יצר הטוב) ואחר כך יחזר להיות יצר טוב, כמו שבארנו, אם זכה – עזר, אם לא זכה – כנגדו. משום שהם דיוקן, אחד של ש"ה, ואחד של חמור. ואם זכה לחזר בתשובה, אף על גב

שְׁהוּא חֲמור עִם הָאָרֶץ, תִּפְדָּה מִן הַגְּלוּת בְּשָׁה, שְׁהוּא (ירמיה נ) שְׁה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל. וְאִם לֹא חָזַר בְּתִשְׁבָּה – וְעֲרַפְתּוּ. הַשְׁוֹה אוֹתוֹ לְעַם קִשָּׁה עֲרָף, שְׁעֲתִידִים לְהַמְחֹת מִסְפָּר הַחַיִּים, שְׁעֲלִיהֶם נֹאמֵר (שמות לב) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחִנּוּ מִסְפָּרֵי.

וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדָכָה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ וְגו'. מִצְוָה זֹו מִצְוָה שְׁנִקְרָאת בְּגוֹן אַחַר, שְׁלֹא נִקְרָאת מִצְוָה אֶלָּא קִדְשָׁה, וְאֵלּוּ הֵן תִּפְלִין, תִּפְלָה שֶׁל יָד וְתִפְלָה שֶׁל רֵאשׁ. תִּקּוֹן פֶּאֶר הַיְפִי שֶׁל גְּוֹנִים עֲלִיוֹנִים, וְלִכֵּן נִקְרָאִים טוֹטְפַת, כְּמוֹ שְׁנֹאמֵר (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר.

וְכַתּוּב כִּי נֵעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ, יִשְׂרָאֵל הַקָּטָן, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא, הַיְפִי שֶׁל הַגְּוֹנִים, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. יוֹסֵף עָלָה וְהִתְעַטֵּר בְּשָׁנֵי גְוֹנִים (דְּרָגוֹת) – בְּתַחֲלָה נֵעַר, וּבְסוּף צַדִּיק. כְּמָה נְאִים לוֹ הַגְּוֹנִים לְמִרְאָה, וְסוּד זֶה (בראשית לט) וַיְהִי יוֹסֵף יָפָה תֹאֵר וַיְפַה מִרְאָה. יָפָה בְּשָׁנֵי צַדִּיקִים בְּשָׁתֵי דְרָגוֹת וּבְשָׁנֵי גְוֹנִים, עֲלִיוֹן וְתַחְתּוֹן.

הַסְּכָלִים הַמִּתְחַכְּמִים הַפּוֹעֲרִים פִּיהֶם נֶגְדַּ הָעוֹסְקִים בְּחֻכְמַת הַקְּבָלָה, אוֹי לְהֶם וְלִרְעַ מְזֶלֶם עַל סְכָלוֹתָם וְהוֹלְלוּתָם, כִּי לֹא יְרוּיָחוּ מִזָּה, רַק שְׁהֶם מְנִיאִים אֶת עַם הַשָּׁם מְעֻלוֹת לְהַר קִדְשׁוֹ

וּמִכָּאן תִּשְׁוֹבָה לְסְכָלִים הַמִּתְחַכְּמִים, וְחֻכְמַת מָה לְהֶם, הַפּוֹעֲרִים פִּיהֶם נֶגְדַּ הָעוֹסְקִים בְּחֻכְמַת הַקְּבָלָה, הָאוֹמְרִים עֲלֵיהֶם, כִּי קוֹל דְּבָרִים הֵם שׁוֹמְעִים, וְתִמוּנָה אֵינָם רוֹאִים, אוֹי לְהֶם וְלִרְעַ מְזֶלֶם עַל סְכָלוֹתָם וְהוֹלְלוּתָם, כִּי לֹא יְרוּיָחוּ מִזָּה, רַק שְׁהֶם מְנִיאִים אֶת עַם הַשָּׁם מְעֻלוֹת לְהַר קִדְשׁוֹ, שְׁהֵרִי גַם מְלֹאכֵי מַעְלָה יִגְעִים וְאֵינָם מְשִׁיגִים עֲצָם הַכְּבוֹד, וּמִרְבַּ תְּשׁוּקָתָם מִתְאֲמָצִים לְעֻלוֹת לְפָנִים מִמְחַצְתָּם, וְהֵנָּם שׁוֹאֲגִים עַל דְּרָף אֶמְרוּ, בְּאַהֲבָתָה תִּשְׁגָּה תְּמִיד וְלֹא לְשִׁגְגָה יִחְשַׁב לְהֶם.

אֶף שׁוֹכְנֵי בְּתֵי חֹמֵר, אֲשֶׁר בְּעַפְרֵ יְסוּדִם, לֹא יִחְשַׁב לְהֶם תְּשׁוּקָתָם לְשִׁגְגָה, רַק לְשִׁבְחָה וּגְדֻלָּה וְכְבוֹד, כִּי הַתּוֹעָה בְּדִרְף וּכְוֹנָתוֹ לְבַקֵּשׁ אֶת בֵּית הַמְּלָךְ, וְהוּא מִחֲזַר חֲלִילָה, לְדַעַת אֵיזָה הַדְּרָף יִשְׁכֵּן, לְצַדִּיקָה תִּחְשַׁב לוֹ, וּפְרָס מֵאֵת הַמְּלָךְ יִקְבַּל עַל טְרַחוֹ. וְזֶהוּ הָאֲמַת, וְמָה שְׁאִין בּוֹ סִפְקָ.

(ספר כּתּוּם פּוֹ לְרִבִּינוֹ שְׁמַעוֹן בֶּן לְבִיא זְכוּתוֹ יְגוֹ עֲלִינוֹ אֲמֵן. מִחֲבֵר שִׁיר בַּר יוֹחָאֵי, טוֹב וְרַע הַנִּקְלָל בְּאֲדָם)